

УДК 351:338

П.Г.ПЕРЕРВА, А.В.КОСЕНКО, М.В.МАСЛАК, В.О.МАТРОСОВА, І.В.ДОЛИНА
РОЗВИТОК ОРГАНІЗАЦІЙНО-ЕКОНОМІЧНОГО МЕХАНІЗМУ УПРАВЛІННЯ РОЗВИТКОМ
ІНДУСТРІЇ ТУРИЗМУ ТА ГОСТИННОСТІ

У статті розглянуті питання вирішення цілого ряду економічних, організаційних, соціальних, правових проблем, які мають сприяти піднесенню сфери туризму в Україні, збільшення її вкладу в національну економіку, підвищення її рейтингу в світових показниках туристських потоків. Володіючи мультиплікативним ефектом, туризм здатний створити передумови для економічного підйому багатьох українських регіонів, збільшення зайнятості населення, стати доступним для всіх верств населення незалежно від рівня доходу і більш повного задоволення потреб громадян у відпочинку. Проведений аналіз виявив нагальну необхідність проведення наукових досліджень по розвитку організаційно-економічного механізму управління розвитком сфери туризму та гостинності.

Доведено, що в умовах обмеженого бюджету нашої країни туристським підприємствам в Україні, які в цей час активно розвиваються, важливо адаптуватися до нових технологій, впроваджувати хмарні системи і користуватися різними інтернет-платформами. Технологічні інновації в гостинності спрямовані на поліпшення якості послуг, що надаються, тобто підвищення комфортності клієнта, туриста, а також на оптимізацію витрат в діяльності підприємства. Все це дозволяє домогтися поліпшення показників організації, підвищити конкурентоспроможність і привабливість в очах потенційних клієнтів.

Забезпечення ефективних організаційно-економічних умов розвитку туризму в регіоні досягається шляхом вирішення задач державної політики в області регулювання регіонального туризму. Від того, наскільки ефективно інтегрована сфера надання комплексу туристичних послуг в економічну систему території, у чому залежить і рівень її соціально-економічного розвитку в цілому. Сукупність завдань в області регулювання регіонального туризму можна розділити на два блоки: організаційні та економічні. Авторами обгрунтовано, що для подальшого успішного розвитку туризму і гостинності в нашій країні і в її окремих регіонах в даний час необхідно докласти зусиль щодо вдосконалення організаційно-економічного механізму розвитку індустрії туризму та гостинності в нашій країні.

Обгрунтовано, що в умовах трансформаційного суспільства інноваційна інфраструктура повинна сприяти входженню науки в ринкове середовище, розвитку підприємництва в науково-технічній сфері, тому її формування багато в чому визначається станом ринкової інфраструктури. В цілому інноваційна інфраструктура в готельній індустрії є організаційну, матеріальну, фінансово-кредитну, інформаційну базу для створення умов, що сприяють ефективній акумуляції та розподілу коштів, а також надання послуг високої якості.

Ключові слова: туризм, гостинність, економіка, організація, менеджмент, механізм, підприємства, ефективність

П.Г.ПЕРЕРВА, А.В.КОСЕНКО, М.В.МАСЛАК, В.О.МАТРОСОВА, І.В.ДОЛИНА
РАЗВИТИЕ ОРГАНИЗАЦИОННО-ЭКОНОМИЧЕСКОГО МЕХАНИЗМА УПРАВЛЕНИЯ
РАЗВИТИЕМ ИНДУСТРИИ ТУРИЗМА И ГОСТЕПРИИМСТВА

В статье рассмотрены вопросы решения целого ряда экономических, организационных, социальных, правовых проблем, которые должны способствовать подъему сферы туризма в Украине, увеличение ее вклада в национальную экономику, повышение ее рейтинга в мировых показателях туристских потоков. Обладая мультипликативным эффектом, туризм способен создать предпосылки для экономического подъема многих украинских регионов, увеличение занятости населения, стать доступным для всех слоев населения независимо от уровня дохода и более полного удовлетворения потребностей граждан в отдыхе. Проведенный анализ выявил насущную необходимость проведения научных исследований по развитию организационно-экономического механизма управления развитием сферы туризма и гостеприимства.

Доказано, что в условиях ограниченного бюджета нашей страны туристским предприятиям в Украине, которые в настоящее время активно развиваются, важно адаптироваться к новым технологиям, внедрять облачные системы и пользоваться различными интернет-платформами. Технологические инновации в гостеприимстве направлены на улучшение качества услуг, то есть на повышение комфортности клиента, туриста, а также на оптимизацию расходов в деятельности предприятия. Все это позволяет добиться улучшения показателей организации, повысить конкурентоспособность и привлекательность в глазах потенциальных клиентов.

Обеспечение эффективных организационно-экономических условий развития туризма в регионе достигается путем решения задач государственной политики в области регулирования регионального туризма. От того, насколько эффективно интегрирована сфера предоставления комплекса туристических услуг в экономическую систему территории, в многом зависит и уровень ее социально-экономического развития в целом. Совокупность задач в области регулирования регионального туризма можно разделить на два блока: организационные и экономические. Авторами обгрунтовано, что для дальнейшего успешного развития туризма и гостеприимства в нашей стране и в ее отдельных регионах в настоящее время необходимо приложить усилия по совершенствованию организационно-экономического механизма развития индустрии туризма и гостеприимства в нашей стране.

Обгрунтовано, что в условиях трансформационного общества инновационная инфраструктура должна способствовать входению науки в рыночную среду, развития предпринимательства в научно-технической сфере, поэтому ее формирование во многом определяется состоянием рыночной инфраструктуры. В целом инновационная инфраструктура в гостиничной индустрии является организационную, материальную, финансово-кредитную, информационную базу для создания условий, способствующих эффективной аккумуляции и распределения средств, а также предоставление услуг высокого качества.

Ключевые слова: туризм, гостеприимство, экономика, организация, менеджмент, механизм, предприятия, эффективность

P.G.PERERVA, A.V.KOSENKO, M.V.MASLAK, V.O.MATROSOVA, I.V.DOLINA
DEVELOPMENT OF THE ORGANIZATIONAL AND ECONOMIC MECHANISM OF MANAGEMENT
OF THE DEVELOPMENT OF THE INDUSTRY OF TOURISM AND HOTELS

The article deals with the issues of solving a number of economic, organizational, social and legal problems that should promote the tourism sphere in Ukraine, increase its contribution to the national economy, increase its ranking in world indicators of tourist flows. With multiplicative effect, tourism can create the preconditions for the economic recovery of many Ukrainian regions, increase employment, become accessible to all segments of the population regardless of income level and more fully meet the needs of citizens in rest. The analysis revealed the urgent need for scientific research on the development of the organizational and economic mechanism for managing the development of tourism and hospitality.

It is proved that in the conditions of the limited budget of our country the tourist enterprises in Ukraine, which are currently actively developing, it is important to adapt to new technologies, to introduce cloud systems and to use different Internet platforms. Technological innovations in hospitality are aimed at improving the quality of services provided, that is, increasing the comfort of the client, the tourist, as well as optimizing the costs of the enterprise. All this allows you to achieve better organization performance, increase competitiveness and attractiveness in the eyes of potential

© П.Г.Перерва, А.В.Косенко, М.В.Маслак, В.О.Матросова, І.В.Долина, 2018

customers.

Ensuring effective organizational and economic conditions for the development of tourism in the region is achieved by addressing the tasks of state policy in the field of regulation of regional tourism. From the fact how effectively the sphere of provision of a complex of tourist services to the economic system of the territory is integrated, the level of its socio-economic development as a whole depends also. The set of tasks in the field of regulation of regional tourism can be divided into two blocks: organizational and economic. The authors argue that for the further successful development of tourism and hospitality in our country and in its separate regions, now it is necessary to make efforts to improve the organizational and economic mechanism for the development of the tourism industry and hospitality in our country.

It is substantiated that in the conditions of a transformational society, innovation infrastructure should promote the entry of science into the market environment, the development of entrepreneurship in the scientific and technical field, therefore its formation is largely determined by the state of market infrastructure. In general, the innovation infrastructure in the hotel industry is an organizational, material, financial and credit, information base for creating conditions conducive to efficient accumulation and distribution of funds, as well as the provision of high quality services.

Key words: tourism, hospitality, economy, organization, management, mechanism, enterprises, efficiency

Вступ. Туризм в Україні визнано на державному рівні пріоритетною сферою національної економіки. Володіючи багатими культурно-історичними і природними ресурсами, країна стоїть перед проблемою створення сучасної індустрії туризму, здатної привернути іноземних і вітчизняних туристів.

Ринок туристичних послуг, який в цей час формується, охоплює в основному центральні райони країни, де найбільш розвинені інфраструктура і готельне господарство. Регіональні туристські ресурси багато в чому залишаються недоступними для масових потоків туристів внаслідок відсутності сучасних готелів, невисокої якості наданих туристських послуг.

Нагальна проблема - створення індустрії регіонального туризму, привабливою для туристів. Вирішення цієї проблеми можливе на основі вироблення єдиної державної політики та національної туристської концепції, підготовки конкурентоспроможного туристичного продукту та державної підтримки його просування на світовому і внутрішньому ринках, створення мережі сучасних готелів, готелів і інших засобів розміщення, маркетингового вивчення споживчих переваг щодо послуг візного, внутрішнього і виїзного туризму. Діюча законодавчо-правова база туристської діяльності в Україні недосконала, що стримує її зростання. Невідпрацьовані напрямки взаємодії індустрії туризму і суміжних галузей національної економіки, немає стійких галузевих і регіональних зв'язків між об'єктами туристичної спрямованості. Відсутня надійна статистична база, що дозволяє відстежувати зміни, що відбуваються на ринку туристичних послуг і в індустрії туризму.

Рішення цілого ряду економічних, організаційних, соціальних, правових проблем має сприяти піднесенню сфери туризму в Україні, збільшення її вкладу в національну економіку, підвищення її рейтингу в світових показниках туристських потоків. Володіючи мультиплікативним ефектом, туризм здатний створити передумови для економічного підйому багатьох українських регіонів, збільшення зайнятості населення, стати доступним для всіх верств населення незалежно від рівня доходу і більш повного задоволення потреб громадян у відпочинку.

Однак узагальнений аналіз взаємодії індустрії регіонального туризму із суміжними галузями національної економіки, проблеми регулювання розвитку індустрії туризму в галузевому і регіональному аспектах, проблеми вирішення

теоретичних і практичних завдань в індустрії туризму з урахуванням впливу організаційно-економічного механізму управління ще не отримали адекватного відображення в сучасних наукових дослідженнях. Актуальність і недостатня розробленість організаційних, економічних, соціальних аспектів і процесів формування індустрії регіонального туризму в умовах ринкових перетворень зумовили вибір проблематики цього дослідження.

Аналіз стану питання.

Тим самим в ринкових умовах, а тим більше в умовах кризи, вже накопичено досвід організації туристської діяльності, потребує узагальнення та аналізу. Необхідність вивчення прогресивного світового досвіду функціонування індустрії туризму в умовах світової кризи, розгляд ролі організаційно-економічного механізму управління впливають на загальну картину розвитку індустрії туризму в Україні створення системи показників ролі організаційно-економічного механізму управління, що характеризують форми і напрямки розвитку туристичної галузі в цілому, а так само збільшення туристичних потоків не тільки за рахунок візного туризму, а й за рахунок внутрішнього.

Аналіз основних досягнень і літератури.

Проведений огляд теоретичних і практичних основ маркетингу, інноваційної та управлінської діяльності в сферу туризму свідчить про нагальну актуальність більш детального вивчення цієї проблеми вітчизняними дослідниками. Низка науковців у своїх роботах розглядають питання ефективного функціонування підприємств туристської індустрії. Значний внесок у розробку теорії і організації туристської діяльності, дослідження в області розвитку, управління і становлення індустрії туризму та обґрунтування загально підходів до визначення економіки туризму як науки внесли М.А.Жукова, А.Д.Чудновский, Н.В.Королев, Е.А.Гаврилова, Н.А.Зайцева, Л.К.Коцюба, М.Верес Шомоші, С.Нагі, Д.Коціскі, Т.В.Романчик, М.А.Шалімова, П.Райхлінг та ін. [1-25] В їх наукових розробках відтворено основні термінологічні поняття сфери туризму, обґрунтовано основні сфери її використання, визначено фактори ефективності використання. На підставі вивчення наявних першоджерел можна зробити висновок про те, що вітчизняні та зарубіжні вчені приділяють достатньо велику увагу розробці методичних підходів до забезпечення підприємствами туризму організаційно-економічними механізмами з маркетингу, менеджменту, інноваційної діяльності.

Мета роботи. Предметом дослідження є організаційно-економічні механізми управління, які реально впливають на формування, взаємодію і розвиток індустрії туризму і гостинності в нашій країні в умовах прискороного розвитку ринкових перетворень.

Результати дослідження. В умовах обмеженого бюджету нашої країни туристським підприємствам в Україні, які в цей час активно розвиваються, важливо адаптуватися до нових технологій, впроваджувати хмарні системи і користуватися різними інтернет-платформами. Технологічні інновації в гостинності спрямовані на поліпшення якості послуг, що надаються, тобто підвищення комфортності клієнта, туриста, а також на оптимізацію витрат в діяльності

підприємства. Все це дозволяє домогтися поліпшення показників організації, підвищити конкурентоспроможність і привабливість в очах потенційних клієнтів.

Забезпечення ефективних організаційно-економічних умов розвитку туризму в регіоні досягається шляхом вирішення задач державної політики в області регулювання регіонального туризму. Від того, наскільки ефективно інтегрована сфера надання комплексу туристичних послуг в економічну систему території, у в чому залежить і рівень її соціально-економічного розвитку в цілому.

Сукупність завдань в області регулювання регіонального туризму можна розділити на два блоки: організаційні та економічні (рис. 1).

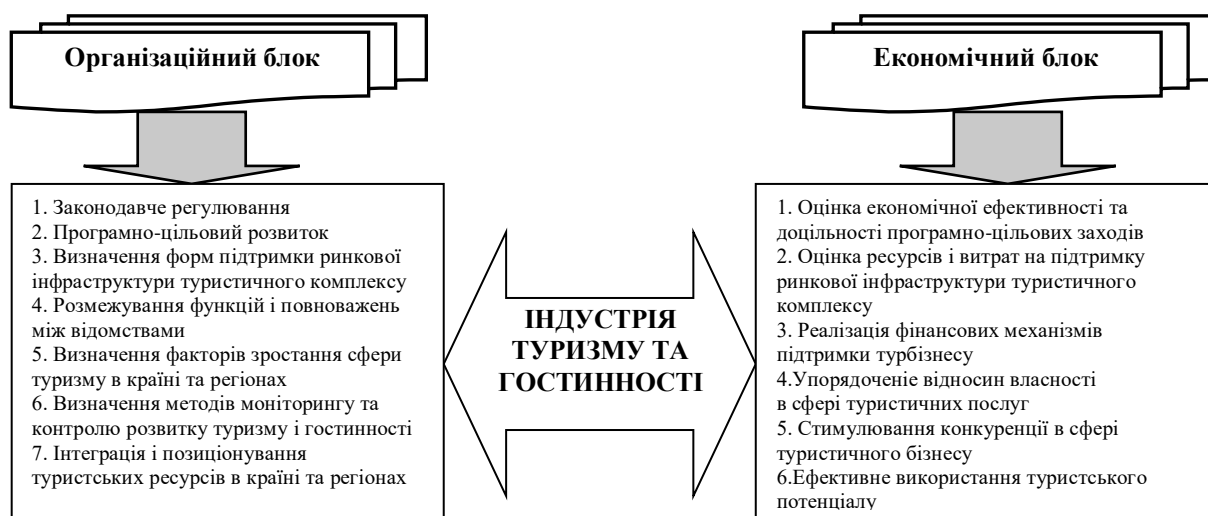

Рисунок 1- Механізм організаційно-економічних завдань в сфері туризму та гостинності

Інноваційні технології в сфері туризму і гостинності слід розглядати як якісно нові процеси зміни існуючих систем, призначені для розвитку, а також забезпечення сталого та ефективного функціонування туристичної галузі.

Сфера інновацій різноманітна і охоплює не тільки практичне використання науково-технічних розробок і винаходів, а й включає зміни в уже існуючих продуктах, послугах, технологіях, процесах виробництва, управління і маркетингової діяльності. Поштовхом для інновацій і інноваційних технологій стали нові матеріали, підходи, розвиток інформаційних систем і зв'язку.

Основна увага інноваційні технології в туризмі приділяють процесу оновлення і поліпшення існуючих продуктів, тому зміна в області процесів є необхідним елементом розвитку туристських організацій. Переважно ці зміни зачіпають внутрішні процеси або процеси, пов'язані з доставкою продуктів або послуг кінцевому споживачеві, тобто інноваційні технології здійснюються в процесній діяльності. Вони пов'язані з розробкою і впровадженням поліпшують або комбінаторних методів надання послуг. Частка радикальних або відкривають інновацій в даній сфері мізерно мала, незначно і кількість розроблених нових

видів послуг. При цьому потрібно зазначити що економічний ефект інноваційних технологій в сфері туризму проявляється не відразу, частіше має непрямий ефект.

Проведені дослідження з розвитку організаційно-економічного механізму розвитку індустрії туризму та гостинності дозволили виробити ряд науково-практичних рекомендацій, використання яких дозволить істотно поліпшити становище в даній сфері.

1. Виявлено та обгрунтовано ряд факторів, які перешкоджають розвитку індустрії туризму та гостинності в Україні:

- недостатній розвиток туристичної інфраструктури в регіонах України;

- недостатнє усвідомлення туристського потенціалу, його впливу на регіональну економіку;
- низька інвестиційна і ділова активність в регіонах при організації туристських програм і проектів, реалізація яких здатна залучити українських і зарубіжних туристів;

- низька конкурентоспроможність української туристичної галузі в порівнянні з іншими країнами;

- дефіцит кваліфікованих кадрів у сфері туризму;

- незадовільний рівень менеджменту і маркетингу в

туристичному бізнесі, низька ефективність систем просування туристичних продуктів на ринок.

З урахуванням вищевикладених положень необхідно констатувати той факт, що для подальшого успішного розвитку туризму і гостинності в нашій країні і в її окремих регіонах в даний час необхідно докласти зусиль щодо вдосконалення організаційно-економічного механізму розвитку індустрії туризму та гостинності в нашій країні. На наш погляд, даний механізм доцільно совершенствувати на різних рівнях - від центральної влади до місцевих громад та навчальних закладів.

1. На всіх рівнях державної влади:

- підтримувати розвиток індустрії туризму та гостинності в регіонах України і створювати сприятливі умови для залучення інвестицій в сферу туризму;

- передбачати в рамках цільових державних програм субсидування будівництва туристичної інфраструктури;

- сприяти розвитку міжрегіональних зв'язків, спрямованих на розвиток туризму та туристично-рекреаційних кластерів і зон;

- сформуувати комунікаційну політику і активізувати широкомасштабні рекламно-іміджеві кампанії по просуванню великих регіональних і міжрегіональних проєктів, програм і подієвих заходів у сфері туризму на вітчизняному та міжнародному ринках;

- сприяти обміну досвідом успішного розвитку індустрії туризму та гостинності в регіонах України та за кордоном в рамках проведених конференцій і нарад за підтримки органів державної влади, науково-освітніх установ і ділового співтовариства;

- сприяти співпраці між науковими, діловими центрами і туристичною індустрією для наукового забезпечення стійкого розвитку туризму;

- передбачити бюджетне фінансування науково-дослідних, проєктно-вишукувальних робіт по формуванню комплексу туристичних продуктів.

2. Вищим навчальним закладам і науковим центрам:

- удосконалювати навчальні програми підготовки кадрів для сфери туризму і гостинності, впроваджувати прогресивні методи і засоби навчання відповідно до світового досвіду;

- при підготовці кадрів враховувати регіональну специфіку ринку туристичних послуг;

- організувати систему досліджень і розробок на регіональних ринках туристських послуг для виявлення туристського потенціалу регіону, створення та ефективного просування нових туристичних продуктів, впровадження нових технологій в туристичному бізнесі;

- сприяти розвитку міжкультурних і міждержавних комунікацій та обмінів.

3. Діловому співтовариству:

- підвищувати конкурентоспроможність українського туристичного бізнесу на внутрішньому і зовнішньому ринках;

- удосконалювати менеджмент і маркетинг туристичного бізнесу; на основі бенчмаркінгу

впроваджувати кращий світовий досвід підприємницької діяльності;

- активізувати участь в реалізації великих туристських проєктів на основі розвитку державно-приватного партнерства.

Перспективний розвиток індустрії туризму та гостинності, на наш вигляд, пов'язане з інноватикою, інноваціями, новими технологіями і розробкою венчурних (ризикових) проєктів, для залучення нових груп клієнтів і придбання комерційної успішності. З одного боку нова технологія, або продукт - це інструмент економічних взаємин, з іншого боку механізм інвестиційної привабливості підприємства, або пошукового сервісу.

Інновація (нововведення) - це кінцевий результат інноваційної діяльності, що одержав реалізацію у вигляді нового або вдосконаленого продукту, реалізованого на ринку, нового або вдосконаленого технологічного процесу, використовуваного в практичній діяльності. Інновації в готельному і туристичному секторі покликані привернути клієнтів за рахунок персоніфікації продукту, що дозволяє зайняти певний сегмент і нішу ринку, і розробити альтернативний конкуруючий продукт. Інновація пов'язана з ідеєю, яка має унікальність і оригінальність і виражена у формі нового продукту або сервісу, який буде затребуваний на ринку і буде містити нову функцію, яка вирішить проблеми покупця. Але інновації властиві ризикові чинники.

На наш погляд, ризик, пов'язаний з інновацією, обумовлений двома чинниками:

а) ступенем оригінальності і складності концепції, яка визначає прийняття новинки ринком і витрати переходу для користувача (ринковий ризик);

б) ступенем технологічної новизни концепції яка визначає її технічну здійсненність (технологічний ризик).

До цих властивим будь-якої інновації ризиків варто додати ступінь поінформованості фірми про ринок і технології (стратегічний ризик). В результаті виділимо інноваційні напрямки діяльності індустрії:

- один із напрямів пов'язано з інноватикою, і передбачає створення і поширення нових знань, які в подальшому переходять в новації та інновації. З цією метою в вузах та інших освітніх організаціях, що надають послуги професійної освіти, професійної підготовки та перепідготовки буде забезпечено впровадження кредитно-модульних технологій організації навчального процесу з індивідуальними освітніми траєкторіями для кожного учня. В тому числі при підготовці фахівців для готельного і туристичного бізнесу;

- наступне напрямком пов'язаний з технічними і технологічними інноваціями, до них можна віднести: реєстрацію клієнтів роботами (в Японських готелях); вхід в номер без ключа-карти, використовуючи тільки смартфон; регулювання температури в готельному номері, за допомогою смартфона; дзеркало - телевізор; сервіс Airbnb - online платформа для оренди житла і проживання в приватних будинках;

- це один напрямком пов'язано з діяльністю сервісу

Airbnb. Це туристичний online посередник з надання послуг проживання в приватних будинках, основний конкурент представників готельної індустрії. Сервіс короткострокової оренди житла - нова модель економіки спільного споживання (sharingeconomy). У різний часовий інтервал інновації (продукт, концепція) повинні включати вирішення проблеми клієнта і користуватися попитом на ринку.

Висновки. Аналіз стану туристичної індустрії показує, що в її склад включаються природні об'єкти, пам'ятки історії та культури, соціально-культурні та лікувально-оздоровчі об'єкти, курортні місцевості, а так само засоби розміщення всіх видів. Встановлено, що в систему туристичної індустрії необхідно включити також ті ресурси, які визначають розвиток таких нових видів туризму, як конгрес-туризм, науковий туризм, бізнес-туризм, а саме - наукові та промислові підприємства і організації, що представляють інтерес для туристів.

В ході дослідження виявлено система внутрішніх і зовнішніх чинників і умов, що впливають на організаційно-економічні процеси в розвитку туристичної індустрії України.

Для розробки методичних підходів до визначення системи показників розвитку організаційно-економічних процесів індустрії туризму, принципово важливе значення має усвідомлення того, що цей процес має здійснюватися паралельно з процесом вдосконалення і розвитку механізму економічного і соціального прогнозування в галузі туризму. Звідси виникає потреба у формуванні паралельних (з офіційними статистичними баз) баз даних, що дозволяють задовольняти вимогам системи управління, що протікають. Крім цього, такі бази даних являють собою своєрідний полігон для відпрацювання відповідних інформаційних систем, і яких згодом найбільш ефективні елементи вводяться в офіційні статистичні бази даних, що дають можливість найбільш чітко сформулювати систему показників.

Найбільш вагомим показником розвитку туризму є показник політичної стабільності. Він виступає як стабілізуючий і стимулюючий. Соціальний показник визначає потребу туристкою галузі в кваліфікованих кадрах. Достовірна оцінка поточного стану ринку праці і зайнятості в туристської галузі є базовою інформацією для розробки потреби в трудових ресурсах для галузі. Технологічний фактор сприяє швидкій індустріалізації туристичної галузі та доступу до туристичних послуг широких верств населення. У ряді випадку даний фактор сприяє формуванню нових видів туризму. Науково-технічний прогрес сприяє також глобалізації індустрії туризму. Даний процес супроводжується концентрацією туристських ринків та капіталу і підвищенням ролі великих туристських корпорацій.

Слід зазначити, що створення інноваційної інфраструктури в готельній індустрії залежить від рівня технологічного та економічного розвитку національної економіки. Країни, що мають розвинену виробничу інфраструктуру, характеризуються підвищенням ролі нематеріальних, нематеріальних

факторів виробництва, інформатизацією суспільства, випереджаючим розвитком сфери послуг. Таким чином, формуються реальні можливості створення мережі консалтингових, інжинірингових, сервісних, інформаційних послуг, що сприяють підтримці інноваційних процесів.

В умовах трансформаційного суспільства інноваційна інфраструктура повинна сприяти входженню науки в ринкове середовище, розвитку підприємництва в науково-технічній сфері, тому її формування багато в чому визначається станом ринкової інфраструктури. В цілому інноваційна інфраструктура в готельній індустрії є організаційну, матеріальну, фінансово-кредитну, інформаційну базу для створення умов, що сприяють ефективній акумуляції та розподілу коштів, а також надання послуг високої якості.

Виходячи з вищевикладеного, можна зробити висновок: глобалізація в сфері туризму і гостинності визначається як процес різкого посилення туристичних потоків, а також потоків послуг, капіталу, інформації та технологій, як правило, не потрапляють під регулювання національних урядів. Глобалізація і розвиток інноваційних технологій мають довготривалий характер, а їх рушійною силою є, перш за все, революція в інформаційно-комунікаційній сфері, лібералізація ринків і загострення міжнародної конкуренції.

Список літератури.

1. Жукова М.А. Менеджмент в туристском бизнесе: учебное пособие / М.А. Жукова. - 2-е изд. - М.: КНОРУС, 2006. - 192 с.
2. Коцюба Л.К. Основные направления инновационного развития гостиничной индустрии [Электронный ресурс] / Л.К.Коцюба. - Режим доступа : http://tourlib.net/statti_tourism/kocuba.htm
3. Туризм и гостеприимство через призму инноваций. Сборник статей конференции.- Москва: Изд-во «Университетская книга», 2017. - 205 с.
4. Менеджмент туризма : учебник / А.Д.Чудновский, Н.В.Королев, Е.А.Гаврилова, М.А.Жукова, Н.А.Зайцева. — М. : Федеральное агентство по туризму, 2014. — 576 с.
5. Перерва П.Г., Романчик Т.В. Інноваційна діяльність як фактор економічної безпеки промислового підприємства // *Інструменти та методи комерціалізації інноваційної продукції* : монографія / за ред. д.е.н., проф. Ілляшенка С.М., к.е.н., доц. Біловодської О.А. - Суми : Триторія, 2018. - С.56-74.
6. Kocziszky György, Veres Somosi M., Pererva P.G. Anti-corruption compliance in the enterprise's program // *Стратегічні перспективи розвитку економічних суб'єктів в нестабільному економічному середовищі*: зб. тез наук. робіт 2-ї Всеукр. наук.-практ. інтернет-конф. з міжнар. участю, 28-30 листопада 2017 р. / Кременч. нац. ун-т ім. Михайла Остроградського.- Кременчук, 2017. - С. 164-167.
7. Sikorska M., Kocziszky György, Pererva P.G. Compliance service at guest services enterprises / M.Sikorska, // *Менеджмент розвитку соціально-економічних систем у новій економіці* : матеріали Міжнар. наук.-практ. інтернет-конф., м. Полтава, 19 жовтня 2017 р. - Полтава : ПУЕТ, 2017. - С. 389-391.
8. Kocziszky György, Veres Somosi M., Kobielieva T.O. Reputational compliance // *Дослідження та оптимізація економічних процесів "Оптимум-2017"* : тр. 13-ї Міжнар. наук.-практ. конф., 6-8 грудня 2017 р. / ред.: О. В. Манойленко, Є. М. Строков. - Харків : НТУ "ХПІ", 2017. - С. 140-143.
9. Перерва П.Г., Hari C., Nagy Szabolcs, Кобелева Т.О. Оцінка впливу інноваційної, інвестиційної та маркетингової політики підприємства на рівень конкурентоспроможності // *Вісник Національного технічного університету "Харківський політехнічний інститут" (економічні науки)* : зб. наук. пр. - Харків : НТУ "ХПІ", 2018. - № 15 (1291) - С. 89-94.

10. Nagy Szabolcs, Sikorska M., Pererva P. Estimation of economic efficiency of power engineering // *Європейський вектор модернізації економіки: креативність, прозорість та сталій розвиток* : матеріали 10-ї Ювіл. Міжнар. наук.-практ. конф., 18-19 квітня 2018 р. – Харків : ХНУБА, 2018. – С. 3-6.
11. Pererva P.G. Kocziszky György, Szakaly D., Somosi Veres M. Technology transfer.- Kharkiv-Miskolc: NTU «KhPI», 2012. — 668 p.
12. Kocziszky György Veres Somosi M., Kobieliava T.O. Compliance risk in the enterprise // *Стратегії інноваційного розвитку економіки України: проблеми, перспективи, ефективність "Форвард-2017"* : тр. 8-ї Міжнар. наук.-практ. Інтернет-конф. студ. та молодих вчених, 27 грудня 2017 р. / ред.: П. Г. Перерва, С.М.Строков, О.М.Гуцан. – Харків : НТУ "ХПІ", 2017. – С. 54-57.
13. Nagy Szabolcs Sikorska M., Pererva P. Current evaluation of the patent with regarding the index of its questionnaire // *Сучасні підходи до креативного управління економічними процесами* : матеріали 9-ї Всеукр. наук.-практ. конф., 19 квітня 2018 р. – Київ : НАУ, 2018. – С. 21-22.
14. Nagy Szabolcs, Pererva P. Monitoring of innovation and investment potential of industrial enterprises // *Сучасні тенденції розвитку світової економіки : зб. матеріалів 10-ї Міжнар. наук.-практ. конф., 18 травня 2018 р.* – Харків : ХНАДУ, 2018. – С. 88-89.
15. Nagy Szabolcs Digital economy and society – a cross country comparison of Hungary and Ukraine // *Вісник Національного технічного університету "Харківський політехнічний інститут" (економічні науки)* : зб. наук. пр. – Харків : НТУ "ХПІ", 2017. – № 46 (1267). – С. 174-179.
16. Романчик Т.В. Теорія інновації: дослідження понятійного апарату / Т.В.Романчик // *Бізнес Інформ.* – 2014. – № 10. – С. 138-142.
17. Potrashkova L., Raiko D., Tseitlin L., Savchenko O., Nagy S. (2018) Methodological provisions for conducting empirical research of the availability and implementation of the consumers' socially responsible intentions // *Маркетинг і менеджмент інновацій / Marketing and management of innovations.* - № 3. - pp.133-141.
18. Nagy S., Piskóti I., Molnár L., Marien, A. (2012) The relationship between values and general environmental behaviour. *Economics and Management*, No.17(1), pp.272-278.
19. Романчик Т.В. Економічна безпека підприємства: функціональні аспекти / Т. В. Романчик // *Стратегічні імперативи розвитку туризму та економіки в умовах глобалізації* : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф., присвяченої 10-річчю факультету міжнародного туризму та управління персоналом Запорізького національного технічного університету, 30-31 березня 2017 р. : [в 2 т.] Т.2 / ред. В. М. Зайцева. – Запоріжжя : "Просвіта", 2017. – С. 372-374.
20. Piskoti I., Nagy S. (2009) A new customer satisfaction management model (methodology and practice). *Economics and managements*, No. 14, pp. 483-490.
21. Романчик Т.ІєВ. Оцінка сучасного стану інноваційної діяльності підприємств України / Т. В. Романчик // *Вісник Нац. техн. ун-ту "ХПІ"* : зб. наук. пр. Темат. вип. : *Технічний прогрес та ефективність виробництва.* – Харків : НТУ "ХПІ", 2008. – № 55 (1). – С. 52-61.
22. Pererva P., Nagy S., Maslak M. (2018) Organization of marketing activities on the intrapreneurship // *MIND JOURNAL* // Wyższa Szkoła Ekonomiczno-Humanistyczna.- №5.- [Published online].- Access mode: https://mindjournal.wsh.pl/sites/default/files/article/09-18/organization_of_marketing_activities_on_the_intrapreneurship.pdf
23. Романчик Т. В. Наукові засади дефініції "економічна безпека" / Т. В. Романчик // *Стратегічні перспективи розвитку економічних суб'єктів в нестабільному економічному середовищі* : зб. тез наук. робіт 1-ї Всеукраїнської наук.-практ. інтернет-конф., 21-23 березня 2017 р. – Кременчук : КрНУ, 2017. – С. 206-209.
24. Перерва П.Г. Комплексний підхід до управління конкурентоспроможністю промислової продукції / П.Г.Перерва, Т.В.Романчик // *Перспективи і пріоритети розвитку економіки України та її регіонів* : зб. наук. праць. – Луцьк : ЛНТУ, 2012. – Вип. 9 (34). – Ч. 2. – С. 19-29.
25. Nagy S. (2017) The Impact Of Country Of Origin In Mobile Phone Choice Of Generation Y And Z // *JOURNAL OF MANAGEMENT AND TRAINING FOR INDUSTRIES.*- №4.- pp.16-29.
- development of the hotel industry].– Rezhim dostupa :http://tourlib.net/statti_tourism/kocuba.htm
3. Turizm i gosteprymstvo cherez prizmu innovatsiy [Tourism and hospitality through the prism of innovation]. Sbornik statey konferentsii.- Moskva: Izd-vo «Universitetskaya kniga», 2017. – 205 s.
4. Menedzhment turizma : uchebnik [Tourism management: textbook] / A.D.Chudnovskiy, N.V.Korolev, Y.A.Gavrilova, M.A.Zhukova, N.A.Zaytseva.- M.: Federalnoye agentstvo po turiz mu, 2014.- 576 s.
5. Pererva P.G., Romanchyk T.V. Innovatsiyna diyalnist yak faktor ekonomichnoyi bezpeky promyslovoho pidpryyemstva [Innovative activity as a factor of economic safety of an industrial enterprise] // *Instrumenty ta metody komertsializatsiyi innovatsiyanoi produktsiyi : monohrafiya* [Instruments and methods of commercialization of innovative products: monograph] / za red. d.e.n., prof. Ilyashenka S.M., k.e.n., dots. Bilovodskoyi O.A. – Sumy : Trytoriya, 2018. – S.56-74.
6. Kocziszky György, Veres Somosi M., Pererva P.G. Anti-corruption compliance in the enterprises program // *Stratehichni perspektyvy rozvytku ekonomichnykh subyektiv v nestabilnomu ekonomichnomu seredovyshchi*: zb. tez nauk. robit 2-yi Vseukr. nauk.-prakt. internet-konf. z mizhnar. uchastyu, 28-30 lystopada 2017 r.[Strategic prospects for the development of economic actors in an unstable economic environment: Sb. thesis of sciences. Works of the 2nd Allukr. science-practice internet conf. from international Participation, November 28-30, 2017] / Kremench. nat unim im. Mikhail Ostrogradsky. - Kremenchuk, 2017. - p. 164-167.
7. Sikorska M., Kocziszky György, Pererva P.G. Compliance service at guest services enterprises // *Menedzhment rozvytku sotsialno-ekonomichnykh system u noviy ekonomitsi : materialy Mizhnar. nauk.-prakt. internet-konf., m. Poltava, 19 zhovtnya 2017 r.*[Management of the development of socio-economic systems in the new economy: materials International. science-practice Internet conf., Poltava, October 19, 2017].-Poltava: BULLS, 2017. -p.389-391.
8. Kocziszky György, Veres Somosi M., Kobieliava T.O.Reputational Compliance // *Doslidzhennya ta optymizatsiya ekonomichnykh protsesiv "Optimum-2017"* : tr. 13-yi Mizhnar. nauk.-prakt. konf., 6-8 hrudnya 2017 r. / red.: O. V. Manoylenko, YE. M. Strokov [Research and Optimization of Economic Processes "Optimum-2017": Tr. 13th International science-practice Conf., December 6-8, 2017 / ed.: O. V. Manoylenko, E. M. Strokov]. – Kharkiv : NTU "KHPI", 2017. – С. 140-143.
9. Pererva P.G., Nagy Szabolcs, Kobieliava T.O. Otsinka vplyvu innovatsiyanoi, investytsiyanoi ta marketynhovoyi polityky pidpryyemstva na riven' konkurentospromozhnosti [Estimation of influence of innovation, investment and marketing policy of the enterprise on the level of competitiveness] // *Visnyk Natsionalnoho tekhnichnoho universytetu "Kharkivskyy politekhnichnyy instytut" (ekonomichni nauky)* : zб. наук. пр.[Bulletin of the National Technical University "Kharkiv Polytechnic Institute" (economic sciences): Sb. sciences Ave]. – Kharkiv : NTU "KHPI", 2018. – № 15 (1291). – С. 89-94.
10. Nagy Szabolcs, Sikorska M., Pererva P. Estimation of economic efficiency of power engineering // *Yevropeyskyy vektor modernizatsiyi ekonomiky: kreatyvnyist, prozoristta stalyy rozvytok : materialy 10-yi Yuvil. Mizhnar. nauk.-prakt. konf., 18-19 kvitnya 2018 r.*[European Vector of Economy Modernization: Creativity, Transparency and Sustainable Development: Materials of the 10th Anniv. International science-practice Conf., April 18-19, 2018]. – Kharkiv : KHNUBA, 2018. – С. 3-6.
11. Pererva P.G., Kocziszky György, Szakaly D., Somosi Veres M. *Technology transfer.* Kharkiv-Miskolc: NTU "KhPI", 2012. - 668 p.
12. Kocziszky György Veres Somosi M., Kobieliava T.O. Compliance risk in the enterprise // *Stratehiyi innovatsiynoho rozvytku ekonomiky Ukrainy: problemy, perspektyvy, efektyvnist "Forward-2017"* : tr. 8-yi Mizhnar. nauk.-prakt. Internet-konf. stud. ta molodykh vchenykh, 27 hrudnya 2017 r. / red.: P. H. Pererva, YE. M. Strokov, O. M. Hutsan [Strategies of innovative development of the Ukrainian economy: problems, prospects, and effectiveness "Forward-2017": tr. 8th International science-practice Internet Conf. studio and young scientists, December 27, 2017 / ed.: P. G. Pererva, E. M. Strokov, A. M. Gutsan]. – Kharkiv : NTU "KHPI", 2017. – С. 54-57.
13. Nagy Szabolcs Sikorska M., Pererva P. Current evaluation of the patent of the issue of law questionnaire // *Suchasni pidkhody do kreatyvnoho upravlinnya ekonomichnyimi protsesami : materialy 9-yi Vseukr. nauk.-prakt. konf., 19 kvitnya 2018 r.* [Modern approaches to creative management of economic processes: materials of the 9th Allukr. science-practice Conf., April 19, 2018]. – Kiev : NAU, 2018. – С. 21-22.
14. Nagy Szabolcs, Pererva P. Monitoring of innovation and investment potential of industrial enterprises // *Suchasni tendentsiyi rozvytku svitovoyi ekonomiky : zб. materialiv 10-yi Mizhnar. nauk.-*

References (transliterated)

1. Zhukova M.A. Menedzhment v turistskom biznese: uchebnoye posobiye [Management in the tourist business: study guide]. - M.: KNORUS, 2006. - 192 s.
2. Kotsyuba L.K. Osnovnyye napravleniya innovatsionnogo razvitiya gostinichnoy industrii [The main directions of the innovation

- prakt. konf., 18 travnya 2018 r.* [Current trends of world economy development: Materials of the 10th International science-practice Conf., May 18, 2018]. – Kharkiv : KHNADU, 2018. – S. 88-89.
15. Nagy Szabolcs Digital economy and society – a cross country comparison of Hungary and Ukraine // *Visnyk Natsional'noho tekhnichnoho universytetu "Kharkivskyy politekhnichnyy instytut" (ekonomichni nauky) : zb. nauk. pr. 2017* [Bulletin of the National Technical University "Kharkiv Polytechnic Institute" (economic sciences): Sb. sciences Ave] – Kharkiv : NTU "KHPI", 2017. – № 46 (1267). – S. 174-179.
  16. Romanchik T.V. Teoriya innovatsiyi: doslidzhennya ponyatiynoho aparatu [Theory of innovation: the study of the conceptual apparatus] // *Biznes Inform* [Business Inform]. - 2014. - No. 10. - P. 138-142.
  17. Potrashkova L., Raiko D., Tseitlin L., Savchenko O., Nagy S. (2018) [Methodological provisions for conducting empirical research on the availability and implementation of the consumers' socially responsible intentions] // *Marketing and management of innovations / Marketing and management of innovations.* - No. 3. - pp.133-141.
  18. Nagy S., Piskóti I., Molnár L., Marien, A. (2012). The relationship between values and general environmental behaviors. *Economics and Management*, No. 17 (1), pp.272-278.
  19. Romanchik T.V. Ekonomichna bezpeka pidpryyemstva: funktsional'ni aspekty [Economic security of the enterprise: functional aspects] // *Stratehichni imperatyvy rozvytku turizmu ta ekonomiky v umovakh hlobalizatsiyi [Strategic imperatives of tourism and economy development in the conditions of globalization]* Materials International. science-practice conference devoted to the 10th anniversary of the faculty of international tourism and personnel management of the Zaporizhzhya National Technical University, March 30-31, 2017; [in 2 tons]. T. 2 / ed. V. M. Zaitseva. - Zaporozhye: Prosvita, 2017. - P. 372-374.
  20. Piskoti I., Nagy S. (2009) A new customer satisfaction management model (methodology and practice). *Economics and Management*, No. 14, pp. 483-490.
  21. Romanchik T.V. Otsinka suchasnoho stanu innovatsiynoi diyal'nosti pidpryyemstv Ukrainy [Estimation of the current state of innovation activity of Ukrainian enterprises / T. Romanchyk // *Visnyk Natsionalnoho tekhnichnoho universytetu "Kharkivskyy politekhnichnyy instytut" : zb. nauk. pr.* [Bulletin of the National Technical University "Kharkiv Polytechnic Institute" : Sb. sciences Ave]. – Kharkiv : NTU "KHPI", 2008. - No. 55 (1). - P. 52-61.
  22. Pererva P., Nagy S., Maslak M. (2018) [Organization of marketing activities on the intrapreneurship // *MIND JOURNAL // Wyższa Szkoła Ekonomiczno-Humanistyczna.* - No.5. - [Published online]. - Access mode: https://mindjournal.wseh.pl/sites/default/files/article/09-18/organization_of_marketing_activities_on_the_intrapreneurship.pdf
  23. Romanchik T.V. Naukovi zasady definitsiyi "ekonomichna bezpeka" [Scientific principles of the definition of "economic security"] // *Stratehichni perspektyvy rozvytku ekonomichnykh sub'yektiv v nestabil'nomu ekonomichnomu seredovyshchi [Strategic prospects for the development of economic actors in an unstable economic environment]*; Sb. thesis of sciences. Works of the 1st All-Ukrainian Sciences. -Prekt. Internet conf., March 21-23, 2017 - Kremenchuk: KrnU, 2017. - P. 206-209.
  24. Pererva P.G., Romanchik T.V. Kompleksnyy pidkhid do upravlinnya konkurentospromozhnistyu promyslovoyi produktsiyi [Integrated Approach to Managing the Competitiveness of Industrial Products] // *Perspektyvy i priorytety rozvytku ekonomiky Ukrainy ta yiyi rehioniv : zb. nauk. prats* [Perspectives and Priorities of the Ukrainian Economy and its Regions] Sb. sciences works. - Lutsk: LNTU, 2012. - Vip. 9 (34). - Ch. 2. - P. 19-29.
  25. Nagy S. (2017) [The Impact of the Country of Origin in the Mobile Phone Choice of Generation Y And Z // *JOURNAL OF MANAGEMENT AND TRAINING FOR INDUSTRIES.* - No.4. - pp.16-29.

Надійшла (received) 28.11.2018

Відомості про авторів / Сведения об авторах / About the Authors

Перерва Петро Григорович (Перерва Петр Григорьевич, Pererva Petr Grigorievich) – доктор економічних наук, професор, Національний технічний університет «Харківський політехнічний інститут», завідувач кафедри менеджменту інноваційного підприємництва та міжнародних економічних відносин; тел.: (067) 940-16-81; e-mail: pgpererva@gmail.com

Косенко Андрій Васильович (Косенко Андрей Васильевич, Kosenko Andrey Vasilyevich) – кандидат економічних наук, доцент, Національний технічний університет «Харківський політехнічний інститут», професор кафедри менеджменту інноваційного підприємництва та міжнародних економічних відносин; тел.: (050) 281-09-94; e-mail: avakos74@gmail.com

Маслак Марія Володимирівна (Маслак Мария Владимировна, Maslak Maria Vladimirovna) - Національний технічний університет «Харківський політехнічний інститут», старший викладач кафедри менеджменту інноваційного підприємництва та міжнародних економічних відносин; тел.: (057) 707-68-56; e-mail maria.maslak2016@gmail.com

Матросова Вікторія Олександрівна (Матросова Виктория Александровна, Matrosova Viktoriya Oleksandrivna) кандидат економічних наук, доцент, викладач кафедри менеджменту інноваційного підприємництва та міжнародних економічних відносин, Національний технічний університет «Харківський політехнічний інститут», e-mail: vm4323@gmail.com

Долина Ірина Володимирівна (Долина Ирина Владимировна, Dolyna Iryna Vladimirovna) - кандидат економічних наук, доцент, професор кафедри менеджменту інноваційного підприємництва та міжнародних економічних відносин, м. Харків, Україна; ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-3507-5497>, e-mail: dolyna_i@bigmir.net